

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การรวมตัวเป็นตลาดยุโรปเดี่ยวก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งอย่างแน่นอน โดยเฉพาะเรื่องมาตรฐานสินค้า สหภาพสามารถใช้ข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้า กีดกันการนำเข้าจากประเทศที่สามได้ง่าย โดยอ้างเหตุผลทางด้านการคุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัย และผลประโยชน์ของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งของไทยจะต้องปรับขบวนการผลิตให้สอดคล้องกับที่ข้อกำหนดระบุไว้ แต่เท่าที่ผ่านมาผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งของไทยยังไม่ประสบปัญหาการนำเข้าสหภาพยุโรปแต่อย่างใด สาเหตุคงเป็นเพราะตาม Directive 91/493/EEC ซึ่งใช้บังคับกับผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งของประเทศที่สาม ซึ่งส่งเข้าไปจำหน่ายในตลาดสหภาพยุโรป ได้ผ่อนผันการบังคับใช้ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 1994 และในระหว่างการผ่อนผันนี้ ก็ยังต้องมีการเจรจาต่อเรื่องหน่วยงานรับผิดชอบของไทยในการตรวจสอบและรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งที่ส่งออกไปสหภาพยุโรป ดังนั้นถ้าจะมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้นก็น่าจะเป็นภายหลังวันที่ 31 ธันวาคม 1994

การศึกษาข้อกำหนดของสหภาพ และผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็ง มาโดยลำดับ ทำให้มีข้อเสนอแนะดังนี้

- ข้อเสนอแนะเรื่องความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน
ในด้านต่าง ๆ

1. ผลกระทบที่เป็นปัญหาต่อการส่งออกอันเกิดจากข้อกำหนดทางเทคนิค ด้านมาตรฐานสินค้า จะเกิดขึ้นกับมาตรฐานในเรื่องใดนั้น คงขึ้นอยู่กับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น ๆ เช่นอาจจะเป็นเรื่องของเชื้อโรคที่ปนเปื้อนมากับอาหาร วัตถุเจือปนอาหาร สารตกค้างจากยาสัตว์ เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวจึงมีลักษณะเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหวตลอดเวลา และเป็นเรื่องทางเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการค้า

ระหว่างประเทศ ดังนั้นกระทรวงพาณิชย์ซึ่งรับผิดชอบเรื่องเศรษฐกิจ การค้า และกรมประมง กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ซึ่งรับผิดชอบในเรื่องคุณภาพ มาตรฐาน สินค้า รวมทั้งภาคเอกชนคือผู้ผลิต ผู้ส่งออก จะต้องมีการร่วมมือ ประสานงาน กันอย่างใกล้ชิด

2. เมื่อพิจารณาข้อกำหนดฉบับต่าง ๆ ของสหภาพยุโรป ซึ่งเป็น ข้อกำหนดที่มีมาตรฐานสูง ทำให้สามารถคาดหมายได้ว่าแนวโน้มของมาตรฐาน สินค้าที่สหภาพจะกำหนดเพิ่มเติมออกมา เช่น เรื่องการปนเปื้อนของโลหะหนัก จำพวกปรอท แคดเมียม เป็นต้น จะเป็นมาตรฐานที่สูงด้วยเช่นกัน ภาครัฐ และเอกชนของไทย จึงควรเตรียมพร้อมโดยร่วมมือกันหามาตรการป้องกันไม่ให้ ผลกระทบของไทยมีปัญหากเกิดขึ้น

3. ในส่วนของการปรับปรุงโรงงานแปรรูป แพลสชะพานปลา ให้ สอดคล้องกับมาตรฐานยุโรปนั้น ภาคเอกชนของไทยด้วยการสนับสนุนทางด้านเทคนิค โดยภาครัฐ มีความพร้อมที่จะรองรับมาตรการของยุโรป แต่ในเรื่องสัญลักษณ์ และ ความสะอาดของเรือประมงไทย คงเป็นการยากที่จะปรับปรุงให้เป็นไปตาม มาตรฐานอย่างสมบูรณ์แบบ สิ่งที่สามารถทำได้เพื่อเป็นการแสดงท่าทีที่ดี ในการ เอาใจใส่ต่อการควบคุมดูแล คือเรื่องคุณภาพน้ำแข็งที่ใช้ และความสะอาดของ เรือประมง

อย่างไรก็ดีการปรับตัวเพื่อรองรับตลาดสหภาพยุโรป จะทำให้ผลิตภัณฑ์ ของไทยมีมาตรฐานสูงขึ้น ทำให้สามารถส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศคู่ค้าอื่น ๆ เพิ่ม ขึ้นด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการแก่ผู้ส่งออก

1. มาตรฐานผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งของสหภาพมีข้อปลีกย่อยมากมาย ซึ่งในอนาคตอาจมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ จึงควรมีหน่วยงานรวบรวมข้อกำหนด และศึกษาในรายละเอียด ซึ่งปัจจุบันกระทรวงพาณิชย์ได้จัดตั้งศูนย์ข้อมูล โดย รวบรวมข้อกำหนดของสหภาพทั้งหมด แนวทางการปรับตัวในลักษณะนี้ เป็นแนว ทางที่ดีสมควรได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อนึ่ง การรวบรวมข้อกำหนด ควรจัดกลุ่มข้อกำหนดตามประเภทสินค้า เพื่อความสะดวก

ในการศึกษาค้นคว้า และเมื่อได้รวบรวมข้อมูลก็ควรทำการวิเคราะห์ แล้วเผยแพร่ ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาลเพื่อประโยชน์ในการเตรียมการ โดยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมสัมมนา การจัดอภิปราย เป็นต้น นอกจากนี้ข้อมูลเรื่องมาตรฐานสินค้า ควรมีการรวบรวมข้อมูลเรื่องวัตถุดิบ และการตลาดของประเทศคู่ค้า เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิตของไทยไม่ให้มีการผลิตมาก หรือน้อยเกินไป

2. การดำเนินงานของกระทรวงพาณิชย์ที่สมควรได้รับการสนับสนุนอีกเรื่องหนึ่ง คือ ระบบเตือนภัยล่วงหน้า (early warning system) กระทรวงพาณิชย์ได้ว่าจ้างที่ปรึกษาให้ทำการศึกษา ติดตาม และส่งข่าวล่วงหน้าว่า จะมีผลิตภัณฑ์ประเภทใดประสบปัญหาการนำเข้าสหภาพ เพื่อให้ผู้ผลิตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการแก้ไขปรับปรุงเสียก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น จุดนี้เป็นจุดที่สำคัญเพราะเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นแล้ว จะทำให้ไม่อาจส่งสินค้าเข้าสหภาพทั้ง 12 ประเทศ ไม่ใช่เพียงประเทศใดประเทศหนึ่งเหมือนที่ผ่านมา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

3. ระเบียบของทางราชการเกี่ยวกับการส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งควรมีขั้นตอนเพียงพอเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการส่งออก และการเจรจาต่อรองปัญหาที่ติดกันทางการค้าของต่างประเทศควรจะทำอย่างรวดเร็วไม่ให้เป็นการอุปสรรคต่อการส่งออก

- ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย ระเบียบ ในการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็ง เพื่อการส่งออก

1. ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายกำหนดมาตรฐานของสัตว์ปีกต่างในผลิตภัณฑ์จากสัตว์ จึงควรจัดทำกฎหมายดังกล่าว ให้ได้มาตรฐานเช่นเดียวกับมาตรฐานของสหภาพยุโรป

2. การส่งผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งไปยังตลาดสหภาพยุโรป มีระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยหนังสือรับรองที่ต้องแสดงต่อพนักงานศุลกากร ในการส่งอาหารทะเลและผลิตภัณฑ์ออกไปนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2531 ซึ่งผู้ส่งออกต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ระเบียบดังกล่าวควรมีการทบทวนในบางส่วน

เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวก รวดเร็ว อันเป็นสิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนการส่งออก
ดังนี้

ระเบียบข้อ 5 กำหนดว่า การส่งกุ้งและปลาหมึกแช่แข็งออกไปยัง
ประชาคมยุโรป ยกเว้นประเทศอิตาลี และประเทศเบลเยียม ให้เป็นไปตามที่
กล่าวต่อไปนี้

5.1 แสดง

(1) หนังสือรับรองผลการวิเคราะห์จากกรมประมง หรือ
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Certificate of Analysis หรือ Analysis
and Health Certificate) และ

(2) หนังสือรับรองสุขลักษณะจากกรมประมง (Sanitary
Certificate)

5.2 ในกรณีที่ เป็นสินค้าที่ผลิตจากโรงงานที่กรมประมงได้ให้ความ
เห็นชอบและมีรายชื่ออยู่ในบัญชีที่กระทรวงพาณิชย์ แจ้งต่อกรมศุลกากรแล้ว ให้ได้
รับการยกเว้นไม่ต้องแสดงหนังสือรับรองตามข้อ 5.1(2)

ข้อ 6 การส่งกุ้งและปลาหมึกแช่แข็งออกไปยังประเทศอิตาลี ให้แสดง
หนังสือรับรองตามข้อ 5.1 และต้องแสดงหนังสือรับรองเรื่องสารปรอท จากกรม
วิทยาศาสตร์การแพทย์ (Mercury Certificate) ด้วย เว้นแต่กุ้งหรือปลาหมึก
ที่ทำให้สุกแล้ว ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องแสดงหนังสือรับรองจากกรมวิทยาศาสตร์
การแพทย์

การให้บริการตรวจสอบและรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งของ
กรมประมง และกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ผู้ส่งออกมักประสบปัญหาความล่าช้า
ทั้ง ๆ ที่หน่วยงานทั้ง 2 แห่ง ได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถแล้ว ดังนั้น
กฎระเบียบใดที่จำกัดให้ผู้ส่งออกต้องไปใช้บริการที่หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดเพียง
แห่งเดียว ควรที่จะมีการทบทวนให้ผู้ส่งออกสามารถตัดสินใจเลือกได้เองว่าจะ
ไปใช้บริการของหน่วยงานใดตามความสะดวกของตน

ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ ข้อ 5.1(2) ที่กำหนดให้โรงงานซึ่งไม่ได้
อยู่ในบัญชีรายชื่อที่กรมประมงส่งให้กระทรวงพาณิชย์ จะต้องขอหนังสือรับรอง
สุขลักษณะ (Sanitary Certificate) จากกรมประมง ผู้ส่งออกที่ส่งตัวอย่าง

สินค้าและใช้ผลการรับรองของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จะต้องกลับไปขอหนังสือรับรองสัญลักษณ์จากกรมประมงอีก จึงควรเพิ่มกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นหน่วยงานที่ออกหนังสือรับรองสัญลักษณ์อีกหน่วยงานหนึ่ง เนื่องจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้สำรวจสัญลักษณ์โรงงานและมอบประกาศนียบัตรแก่โรงงานที่มีสัญลักษณ์ระดับดีมาก

ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ ข้อ 6 ที่กำหนดให้การส่งกุ้งและปลาหมึกแช่แข็งออกไปยังประเทศอิตาลี ให้แสดงหนังสือรับรองเรื่องสารปรอท จากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Mercury Certificate) ระเบียบข้อนี้ควรแก้ไขโดยเพิ่มกรมประมง เป็นหน่วยงานออกหนังสือรับรองเรื่องสารปรอทอีกหน่วยงานหนึ่ง เนื่องจากขณะประกาศใช้ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ฉบับนี้ กรมประมงยังไม่สามารถตรวจสารปรอท แต่ปัจจุบันกรมประมงได้เพิ่มขีดความสามารถของห้องปฏิบัติการจนสามารถตรวจสอบสารดังกล่าวได้เองแล้ว

3. จุดสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การค้าผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งเพื่อการส่งออก ยังอยู่ภายใต้กฎหมายที่ทำให้ภาคเอกชนต้องติดต่อกับหน่วยงานราชการมากกว่าหนึ่งแห่ง ซึ่งเป็นความซ้ำซ้อนของหน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ การที่พระราชกฤษฎีกากำหนดให้ผู้มีอาชีพในการประมง การค้าสินค้าสัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ และอุตสาหกรรมสัตว์น้ำมาจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 ซึ่งกรมประมงเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ และยังมีพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ที่ควบคุมเรื่องการขออนุญาตผลิตอาหาร โดยผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งต้องขออนุญาตต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ดังนั้นในที่สุดควรมีการปรับปรุงกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ให้การกำกับดูแลการผลิตผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งตามกฎหมายขึ้นอยู่กับหน่วยงานเดียว โดยควรจะอยู่ในรูปของศูนย์บริการรวม (One Stop Service Center) หน่วยงานนี้จะ เป็นศูนย์กลางให้บริการในทุกเรื่อง ตั้งแต่การขออนุญาตผลิตอาหาร การตรวจสอบโรงงาน ออกหนังสือรับรองผลวิเคราะห์และใบรับรองคุณภาพตามที่ประเทศคู่ค้าต้องการ แต่ทั้งนี้ศูนย์บริการรวมจะต้องได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ อัตรากำลัง และเครื่องมืออุปกรณ์อย่างเพียงพอ โดยอย่างน้อยจะต้องมีความสามารถในการให้บริการเทียบเท่ากับกรมประมงและกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์รวมกัน ศูนย์ดังกล่าวอาจจะอยู่ในรูปของรัฐวิสาหกิจ หรือในรูปของหน่วยงานเอกชนที่เกิดจากการร่วมทุนกันระหว่างภาครัฐและเอกชน แล้วแต่ความ

เหมาะสม ซึ่งจะต้องมีการพิจารณากันต่อไป ถ้าทำได้สำเร็จศูนย์นี้จะ เป็นหน่วยงาน ที่สนับสนุนการส่งออกด้านความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการ แข่งขันให้แก่ผู้ส่งออก

การสนับสนุนการส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็ง และการแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้น หากมีการร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างภาคเอกชนและหน่วยงานราชการที่ เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันคือ ส่งเสริมการส่งออกและมุ่งประโยชน์ส่วนรวมของประเทศแล้ว ประเทศไทยจะต้อง สามารถทำการแข่งขัน และส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็งสนองความต้องการของ ตลาดสหภาพยุโรปต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย